

ΑΚΡΟΘΙΝΙΑ

Τιμή φύλλου δρχ. 1

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Διευθυντής:

ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 4

Γραφεία: Μαιζώνος 149

Γρηγόριος Χασάπης

Συνδρομαί, ἀγγελείαι προπληρωτέαι

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΕΠΙ ΤΗ ΕΚΑΤΟΝΤΗ ΑΕΤΗΡΙΔΙΒΥΡΩΝΟΣ

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΜΠΑΪΡΟΝ

Λευτεριά, γιά λίγο πάψε νά χτυπάς με τὸ σπαθί
Τώρα σίμωσε καί κλάψε εἰς τοῦ Μπαΐρον τὸ χορμί.

Καὶ κατόπι ἄς ἀκολουθοῦνε ὅσοι ἐπράξανε λαμπρά,
Ἀποάνω του ἄς χτυποῦνε μόνον στήθια ἥρωϊκά.

Πρῶτοι ἄς ἔλθουνε οἱ Σουλιῶταις κι' ἀπ' τὸ λείψανο αὐτό,
Ἄς μακροαῖνον οἱ προδόταις κι' ἀπ' τὰ λόγια ὅπου θὰ πῶ.

Φλάμπουρα, ὄπλα τιμημένα ἄς γυρθοῦν κατὰ τὴ γῆ,
Καθὼς ἦτανε γυρομένα εἰς τοῦ Μάρκου τὴ θανή.

Δ. Σολωμός

Τύποις: Κουλουμπή

Η ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

Ο Γεώργιος Γόρδων λόρδος Βύρων γεννήθη εις τας 22 Ιανουαρίου του 1788. Πατήρ του ήτο ο Ιωάννης Βύρων λοχαγός της σωματοφυλακής και υιός του Ναυάρχου Ιωάννου Βύρωνος και άνεψιός του Λόρδου Γουλιέλμου Βύρωνος. Μήτηρ τ υ δέ ή κυρία Γόρδων, ή κληρονόμος του παλαιού και ευγενούς οίκου των όρεινών της Σκωτίας Γκάιτ και Γορδώνων. Ο πατήρ του Βύρωνος εις ηλικίαν είκοσι έπτά έτών ένυμφεύθη την Αμαλίαν Μαρκησίαν του Καρμαρόθεν θυγατέρα του κόμητος Χόλδονες, μεθ' ής και έζησε μόνον δύο έτη. Οτε δέ αυτή απέθανεν, ένυμφεύθη την κυρίαν Γόρδων, έξ ής έγέννησε τον ένδοξον ποιητήν μας.

Ο Βύρων μεταξυ των άλλων έγραψε και τα έξής ποιήματα. «Αί ώραι της άργίας», τό «Όναρ» τά «Αγγλικά πτηνά», και οι «Σκωτοι έπικριταί», «Χαϊλίκι του Τσαίλ Χάρολδ» τον «Γκισούρη» την «νύμφην της Αβίδου» τον «πειρατήν» κλπ. Ούτος κατά τό έτος 1809 μετά του Κ. Ιωάννου Κάμ και του Όμπειχίου άφηκε την Αγγλίαν και έπεσκέφθη την Ισπανίαν, την Ελλάδα και την Τουρκίαν, έπέστρεψεν δέ εις την Αγγλίαν μετά πύροδον δύο έτών.

Κατά την περιόδειαν ταύτην έπεσκέφθη τας κυριώτερας πόλεις της Αρχαίας Ελλάδος και τον τύραννον των Ιωννίνων Αλή πασάν.

Τό έτος 1815 ένυμφεύθη την Άνναν Ισαβέλλαν μονογενή θυγατέρα του Σιρ Ράφφ Μιλμπανκ Νόελ, με άρετην περιουσίαν, καρπό: των δέ ήτο ή μικρά των θυγάτηρ Άδα. Επειδή όμως ή περιουσία του είχε σημαντικώς έξαντληθί εκ της νεανικής διαγωγής του Ο γάμος δέν απέβη ευδαίμων, διά τούτο μετ' όλίγον ή Ααίδη Βύρωνος, έπανήλθεν εις τον πατρικόν της οίκον μη θέλουσα πλέον νά επιστρέψη πλησίον του.

Ένεκεν τούτου έλέγχθησαν διάφορα σκάνδαλα, άτινα διέθεσαν τόν Βύρωνα νά αναχωρήσ η εκ της Αγγλίας με την άπόφασιν νά μη επανέλθ η πλέον ποτε.

Τόν Αύγουστον δέ του 1823 μετά των κυρίων Τρελώνη και Αμελτων Βράουν και Κόμητα Γκάμπα φέρον μεθ' έαυτού δώδεκα χιλιάδας λίρας ήλθεν εις Κεφαλληνίαν και εκείθεν εις Ιθάκη. Ο Βύρων και ή Συνοδεία του άφησαν την Ιθάκην κατευθινόμενοι εις Μεσολόγγιον τή 30 Δεκεμβρίου του 1823. Ο ναύαρχος Ίουσιφ Πασά μάθων τούτο διάταξε μερικά των πλοίων του νά συλλάβωσι τόν Λόρδον, άλλ' ούτος εκρύβη με τό πλοϊόν του όπισθεν των νήσων Στροφών όπου και ήγκυροβόλησαν. Έκει έσλειεν δ' Αλέξανδρος Μουροκοθατος πέντε λέμ

βους καθολπισμένους και έν βρούκιον, όπου τόν παραλάβωσι. Την 7ην Ιανουαρίου εισήλθον εις Μεσολόγγιον μέσω στρατιωτών, πυροβολισμών και χειροκροτημάτων ευφημιών, άλαλαγμών και μιας μεθυστικής χαράς των κατοίκων άπάντων.

Ήτο ένδεδυμένος στολήν ήμιστρατιωτικήν. Οι Έλληνες έπίστευον ότι ο Λόρδος Βύρων ήτο ο μόνος όστις είχε την δύναμιν νά θρασυή δια μιάς τα δεσμά των. Αί θύραι της οικίας του έφράσσοντο υπό στρατιωτών, αι όδοι αι κάτω των παραθύρων του έγειναν άδιαβίτον του όχλου ζητοκραυγίζοντος. και οι τοίχοι του δωματίου της ύποδοχής όμοιάζον μάλλον μέ όπλασι όσον ή ποιητού κατοικία σπύθαι γιαταγάνια, έργειρίδι, άκιν και, λόγγαι, καρποφύλλια, πριουθήκαι, χαρμιά, πιστόλια και παντός είδους όπλων μέ δάρνας και μυσύνας έτεταμε ασχηματίζοντι τροχάια και σχέδια αινηχογραφία των πλουσίον οικιών της Ελλάδος.

Τό σώμα του Βύρωνος ήτο τελείας συμμετρίας, και τίποτε ώραιότερον ή τό μέτωπόν του τό ύψος του ήτο έκτακτον ή φυσικώς βοστρυχητή κόμη του, ήδη φασά, ό μύσταξ αύτου ήσαν χρώματος έανθ ή. Τό στήθος του ήτο έξέχον και θωλωτόν, ή ζώνη του στρογγύλη, τό δείμα του λεπτόν και λευκόν, εκκλινεν εις τό άρωστον, και με όλην την δραστήριον γύμνασιν, κολύμβιον και σκληροαγώνιαν εις τι όποια υπέβαλε τό σώμα δέν ήδύνατο νά έμποδίτη την πρόοδον του πάχους. Τό μόνον φυσικόν έλάτνωμα του Βύρωνος ήτο, ότι, έχώλαιεν όλίγον, διότι ο άριστερός ποίς είχε πλασθή υπό της φύσεως στρεβλό. Ο χαρακτήρ του Βύρωνος ήτο άληθινός ποιητού ενίοτε ήτο σύννοος, σκυθρωπός, άλαλος δεινός την ύψιν και συχνά όργιλος μέχρι μανίας, άλλοτε πάλιν ήτο εύθυμος, γλυκός εύτρού

πελος, άστεϊός, σαρκαστικός, πλήρης άνεκδότων και γοητείας. Μετέβαινε δέ εκ της δευτέρας εις την πρώτην στάσιν εις διάστημα ένός λεπτού.

Ο Βύρων ήτο γενναϊός εις τον κίνδυνον των περιέμενων, με άδιάσειτον άταραξίαν, συνεμορφούτο εις τις δεινοπαθείας, άν και άριστοκράτης μεταξυ άριστοκράτου, άπλοός και εύπροσήγορος, πρός τους άτίτους ήμās καθ' όλα έφάνη.

Κατά τό διάστημα τούτο ο Βύρων προσβλήθεις υπό του νοσώδους κλίματος του Μεσολογγίου, ευρίσκετο ήδη εις την άνάρρωσιν και ένεκ τούτου ήσχισεν νά έξέρχεται έμισπος εις περίοπτον, ότε έμαθε τά του Καραϊσκάκη έτάραξαν εκ νέου την ύγείαν του και τον έσρωσαν και πάλιν εις την κλίνην.

Η μόνη όμως διασκεδασίς του ήτο ή ιππασία ήτις εφάνητο ότι βατημηδόν τό απέδιδε την ύγείαν του.

Ο Βύρων μεταξυ των άλλων έπεδειξε και την συσσωμάτωσιν των Σουλιωτών εις έν σύνταγμα και υπό ένα αρχηγόν, άλλά δυστυχώς δέν τό κατόρθωσε. Προσέτι έλαβεν υπό συμείωσιν και τά όνόματα όλων των Γερμάνων Αξιόκων όσοι ερίσκοντο εις την Ελλάδα, όπως χρηματίση και πυροβολικόν του όποίου πρδ πάντων είχεν άνάγκην τό έθνος.

Μετ' όλίγας ήμέρας έφθασε και τό πλοϊόν Άννα, επί του όποίου ήσαν πολεμοφόδια πυροβόλα, πιστήρια, ιατρικά και όλα τά άναγκαία εργαλεία πρδς θεμελιώσιν ένός στρατιωτικού εργαστηρίου.

Ήσαν δέ έντός αύτου και διάφοροι μηχανικοί Άγγλοι ούτινες είχαν έλθει, όπως διδάξωσι τους Έλληνας προσέτι δέ και πάντε άκιοματικοί, οι Έμφραιης, Φώκις, Ορίντες Σάς και Λαπτάων.

Την 9ην Απριλίου έπευσε και έξηλθε τόν Μεσολογγίου, ή δέ Ιππασία αύτη άπήρθε μακρά. Είχεν ήδη άπομαρυνθί πολύ των τευχών της πόλεως όποτε ήσχισε νά βρέχη

(Η συνέχεια εις τό Πασχαλινόν φύλλον)

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑΣ

Στεφανώσετε με δάφνης δακρυπότιστα κλωνάρια.

και τά ξένα παλληκάρια,

Που πολέμησαν με πόθο σάββανό των νά γινή

της ιδέας τηςγαλάζιας τό γαλάζιο τό πανί.

Κλάψατε με λίγο πόνο και γιά ταύτα τά καιύμένα

πόσα στήθη στη θανή των δέν θά βγγισαν βαριά;

Μεσ' της γής αύτης τό χώμα δέν έπάτησαν σάν ξένα

και τ' αδέλφωσι μαζί μας των λαών ή λευθεριά!

Της πατρίδος των τό χώμα θά τό βρούνε, κ' έδω πέρα

τόπου γίνηκε μονάχα κι' όχι μάνας άλλαγή.

Κι' ό μεγάλος Αθηναϊός έτσι φώναξε μια μέρα

«Τών άνδρών των υπερόχων είναι τάφος κάθε γή»

Γ. Σουρής

Η ΗΡΩΪΚΗ ΕΞΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Ἡ πτώσις τοῦ Μεσολογγίου.— Τὸ ὀλοκάπτωμα τοῦ Χρήστου Καψάλη.—
Οἱ ἐπὶ κεφαλῆς ὄπλαρχηγοί.— Ὁδηγία τοῦ Νότη Βότσαρη.— Ὁ
ἀποχωρισμός.— Αἱ ὀλέθρια φωναὶ Ὁπίσω! Ὁπίσω!— Πρὸς
τὸν ἅγιον Συμεῶνα.— Θάνατος τοῦ φιλέλληνοσ Μείτερ
Πρὸς τὴν Ἀμφισσαν.— Ἡ ἀνεξαρτησία
τῆς Ἑλλάδοσ.—

Ἐἶτα ἡ 12ῃ Ἀπριλίου τοῦ 1826. Ἡ
ἔξοδοσ ἔπρεπε νὰ γίνῃ τὴν ἐνδεκάτην. ἀλλὰ
ὁ γὰρ κατῆσ συνεννοήσεωσ τῶν Ἑλλήνων τοῦ
Μεσολογγίου μετὰ τοῦ Ἀρακύνθου ἀνεβλήθη
διὰ μίαν ἡμέραν, δηλαδὴ διὰ τὴν 12ην. Ὅλοι
οἱ μικροὶ καὶ μεγάλοι, γυναικες καὶ παιδιὰ ἔ-
πρεπε νὰ ἐνδοθῶν ἀνδρικά, ἀπ' ἐνὸσ μὲν γὰρ
νὰ παρουσιάζουσι μεγαλιέτερον ὄργανον εἰς τὸν
ἐχθρὸν, ἀλλὰ ἀπ' ἐτέρου διὰ νὰ μὴ γνωρί-
ζωνται καὶ προσβλάωνται περισσώτερον ὑπ'
αὐτοῦ. Ἐντὸσ τοῦ Μεσολογγίου ἐντὸσ τῶν
Ἑλλήνων μαχητῶν εὐδοίκοστο καὶ εὐάριθ-
μοσ φιλέλληνοσ μὲ ἐπὶ κεφαλῆσ τὸν δόκτωρα
Μείτερ. Τοιαῦτα ἐλάμβανον χώραν κατὰ τὴν
ἐνδοξὸν νύκτα ἐκείνην. Ὅσων ὄμοσ ἡ ἡλικία
καὶ αἱ ἀσθενεῖ, δύναμισ δὲν τοῦ; ἐπέτρεπον
νὰ ἀκολουθῆθουσι, ἀπεφάσισαν νὰ μείνουσι
ἐντὸσ τῆσ πόλεωσ. τίθη δὲ ἐπὶ κεφαλῆσ αὐ-
τῶν ὁ προεστὸσ Χρῆστω. Κοψάλησ. Ἐπίσης
ἐντὸσ τῆσ πόλεωσ ἔμειναν καὶ τινεσ Ρουμλι-
ῶτασ, οἱ ὁποῖοι ἐκλείσθησαν εἰς ἀνεμου-
τόποσ, ὑπόγεια καὶ οἰκίασ μὴ θέλοντεσ τὰ ἰ-
καταλείψουσι μόνουσ τοῦ; ἀδύνατουσ ἀποφα-
ρισμέτοισ νὰ πολεμήσουσι τὸν βάρβαρον καὶ
κατόπι νὰ θυσιασθῶσι καὶ αὐτοὶ διὰ τὸ με-
γαλειὸν τῆσ Πατρίδοσ.

Ἦτο ἡ ὀγδόη νυκτεριῆ καὶ οἱ πολιορκοῦ
μενοι ἐκ τοῦ Βέλουσ τοῦ Γουλιέλμου καὶ Ὁ-
ράντ μισομυριεῶν συνθηροίσθησαν εἰ τοῦσ
ἀνατολικούσ; προμαχῶν καὶ τῶν Ρήγα καὶ Μον-
ταλεμβίεργου ἐξ οὗ ἐμίλλον καὶ νὰ ἐξέλθουσι.
Τρεῖσ χιλιάδεσ μαχηταὶ συμπεριλαμβανόμενοι
καὶ τῶν πηλωμένων καὶ τῶν ἐν ἀναρρώσει.
ἔπρεπε νὰ τεθῶν ἐπὶ κεφαλῆσ διὰ νὰ ἀνοί-
ξουσι διόδον εἰς χιλιάδεσ τεχνίτασ καὶ πέντε
χιλιάδεσ γυναίκασ καὶ παιδιὰ ὅπου ἠκούου-
θουσι. Οἱ κἀταικοὶ δὲ οἱ συνθηροίσθησαν στὸ
μέσοσ τῆσ ἐξόδου καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοποσ Ρο-
ῶν Ἰωσήφ τῆ ἐξεφώνησε θερησκευτικὸν καὶ
πατριωτικὸν λόγον, ὅτισ καὶ ἠύχθησ περι-
σώτερον τὴν ἀνυπομονησιαὶ τῆσ ἐξόδου. Οἱ
ἐπὶ κεφαλῆσ αὐτῶν ὄπλαρχηγοὶ ἦσαν: ὁ Νότη
Βότσαρησ. Ἐπίσοσ Τζαβέλασ, Χρῆστωσ
Φωτομαρῆσ, Βασίλησ Χασάπησ, Μήησοσ
Καντογιάννησ, Γεώργιοσ Βαλτινόσ, Γεώργιοσ
Κίτσοσ! Γεώργιοσ Βάγιεσ, Δημήτριοσ Μα-
κοῆσ, Πατριδιαμαντόπουλοσ, Ἀθανάσιοσ Ρο-
ῶν. Στυροῦρησ, ὁ ὀργανωματοποιόσ Κορί-
νησ καὶ οἱ ἀδελφοὶ Τρικούπη.

Κατόπι ὁ Νότησ Βότσαρησ ἔδωκεν μερικῆσ
τελευταίασ ὀδηγίασ εἰσ τοῦ; Ἑλλήνοσ εἰπὼν:
«Κατὰ τῶρα ν' ἀποχωρισθῶσι καρδιά ἀ-
δέλφια! Ὑπομονὴ καὶ τόλη! Ὀδὸσ εἶναι
πέραξ ἡμῶν, καὶ ὄμοσ ὅλη ἡ Εὐρώπη θαν-
μάξει τὴν ἀνδρίασ μασ. Ἀθάνατοσ, ὅτισ ἀ-
πόψε φωνεῖθῃ, καὶ τεισ ἀθάνατοσ ὅτισ ἐπι-
ζῆσει διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τοῦ; φωνευνθέντασ.
Δὲνα μόνον λεγτὰ εἶχον παρῆλθαι ἀπὸ τῆσ
ὀπτιώσ ὡμοσ τῆσ νυκτοσ δτε παραστατο εἰσ τὴν
λυμνοθάλασσα τῆσ Αἰτωλοακαρνανίασ τὸ πε-
ριπαθέσ ὄραμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Αἱ σιγμαὶ
εἶναι πένθιμοι, αἱ εἰσπνοῆσ ἀπεχωρίζοντο.
Ὁ τελευταίοσ ἀσπασμόσ ἠκούετο μὲ θρηνη-
τικὴν ἠχὸν τὰ δάκρυα καὶ τῶν ἀρχαιτέρων πο-
λεμιατῶν ἔρχοντο τῶρα ἐπὶ τοῦ κατοματωμέ-

νου ἐκείνου ἔδαφου, καὶ ἡ πλέον ἀκαμπτοσ
καρδιά ἐκάπτετο, ἐδίταζε καὶ ὀπισθοδρομῆ
Κατὰ τὰσ στιγμάσ ἐκείνασ προχωρεῖ ἀντὶ
ἡλικιωμένοσ, μὲ ψυχὰσ τὰσ τείχεσ καὶ ζητεῖ
νὰ ἐμίληση.
Ἦτο ὁ προεστὸσ χρῆστωσ Καψάλησ.
Συγὴ ἀγρία διακόπτει τοῦσ θρηῶνοσ μίαν
σιγμῆν. «Εἶθετε ἀδμοῦ τῆσ ἐκατομυριε
μου ψυχὰ! Τελειώσατε πλέον! ἔκραξε ὁ
προεστὸσ οὔτοσ ἀφήσατε δι' ὄνομα τοῦ Κυ-
ρίου τοῦ; ἄλλου; νὰ ἐξέλθουσι αἱ σιγμαὶ
εἶναι πολύτιμοι.
Ἀκολουθήσατέ με' θὰ σᾶε ὀδηγήσω ἐκεῖ,
ὅπου, ἂν τοιμήσουσι οἱ βάρβαροὶ νὰ πλησι-
σουσι θέλετε εὐρεῖ δόξαν ἀνωτέραν τῶν συγγε-
νῶν μασ τούτων, τῶν ὁποίων τῶρα ἀποχωρί-
ζεσθε. Τῶ ὄντ', ἐνταῦθα τὰ ὄραμα ἐτελειώ-
σα. Ὁ Χρῆστωσ Καψάλησ ὀδήγησε τὰ γυναι-
κόπαιδα καὶ τινεσ ἄδρασ ἐξ ἐκεῖ-ων οἱ αἰνοσ
ἔμενον ἐθελονταὶ ἐντὸσ τῆσ πυριταποθήκησ
περικλειούσησ τριάντοτα ἐξ ὀκάδασ πυρρί-
δοσ. Ἐκεῖ ἠτοιμάζετο νὰ προσφέρει θυσιασ
προφανῶσ πρὸσ τὸν Ἄρην, ὅχι πλέον ταύ-
ρουσ καὶ ἵππουσ ἀλλ' ἐκατοντάδεσ ἡρώων»

III

Καὶ οἱ κἀταικοὶ ἤρχισαν νὰ ἐξερχοῦνται
πλέον τῶν τειχῶν. Κατόπι ὀλίγησ ὄμοσ ἡ
κοῦσθησαν τοῦφρεμισμοὶ τινεσ ἐκ τοῦ ὕψου
τοῦ Ἀρακύνθου, ἀναγγέλλοντεσ κατὰ τὸ
συμπεφωνημένα. ὅτι ὁ δπλαροηγόσ οὔτοσ (ὁ
Καραϊσκάκησ) ἤρχετο πρὸσ βοήθειαν. Οἱ ἐν-
τὸσ τοῦ Μεσολογγίου ἐσφύριζον ὁσάντωσ
ὡσ τὸ σῆθησε διὰ νὰ ἀπατήσουσι τὸν Ἰβρα-
ῆμην. Ἦ φρουρὰ ἐμελλεντελευταία νὰ ἐξέλθῃ
ἔν ταῦτοσ ὁ Ἰβραῆμ ὅτισ ἐγνώριζε τὰ
πάντα παρὰ τοῦ Προδότη, ἔλαβε τὰ μέτρα
τοῦ ὅσ ἀκαλοῦθῆσ. Ἐστειλεν ἐν ἰσχυρὸν ὀσ-
μα ἐξ Ἀλβανῶν εἰσ τοῦσ πρόποδοσ τοῦ Ἀρα-
κύνθου διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν κατάβασι τῶν
Καραϊσκάκησ. Ἐσῆρατε ὑπὸ τὰ ὄπλα ὄλον τὸν
λοιπὸν στρατὸν του, ὅπουσ διὰ τούτουσ φράξῃ
τὴν διόδον πρὸσ τοῦ; Ἑλλήνοσ. Ἰνευδυνάμο
σε διὰ πλείονα ἄνδρων τοῦσ δύο του πύρ-
γουσ, ὅλασ τὰσ ὄντορε θεσοικε τῆσ γοαμῆε
τον. Καὶ παρέταξε τὸ ἱπικινὸν του ὀπισθεν
τοῦ πεζικινὸ εἰσ τὸ βῆθοσ τῆσ πεδιάδοσ ὅπου
τὸ ἀπολύθησ ἔπλεον ἡ ἀνάγκη ἤθελε τὸ καλέσει.
Ἦ σελήνη ἐφώτιζε τὴν νύκτα καὶ ἐφαίνετο
σᾶν ἡμέρα. Οἱ Τούρκοὶ ἐπυροβόλουσ ἀκατα-
πιστω: τοῦσ προμαχῶνοσ τῶν Ἑλλήνων.
Ἦνο δὲ τῶσων σφηνῶν τὸ πῦρ τοῦ ἐχθροῦ ὅ-
στε οἱ πλείοτεσ ἤρχισαν νὰ διασῶζουσι διότι ὁ
πέθιτον μήπωσ εἶχον προδοθῆ

Ἦλλ ἐκείνην τὴν στιγμῆν ἠκούσθη φρον-
τάδῃσ διατακτικῆ φωνῆ «Μιστὸσ... Ἐμπερὸσ
καὶ ἀπαντεσ διὰ μασ ὠσθῶθησαν... Ἐμπερὸσ
θάνατοσ εἰσ τοῦσ βαρβάρου! διετρεξε δευτέ-
ρα κραυγῆ τὴν γεαμῆν τῶν Ἑλλήνων, οἱ-
τινεσ ὤρμησα κατὰ τῶν δύο μαστῶν τῶν
ὄχυρωμάτων τῶν Αἰγύπτων. Κατὰ τὴν σι-
γμῆν ἐκείνην ἐξῆρχοντο τὰ γυναικόπαιδα
μετὰ τῶν λοιπῶν τῆσ πόλεωσ. Εἰσ τὸν ἀντι-
κρημον τοῦ Τάφρου ὅταν ὑπέρχε ἡ ἐν Με-
σολογγίου ἀγροσα, ἐνάδισον χιλιάδεσ ἄλλοι κἀ-
τοικοὶ τοῦ Μεσολογγίου. Οὔτοσ ὄντοσ ἐτοιμοὶ
νὰ διαφροῦν εἰσ δύο κλάδοσ, ὁ ὁ Βότσαρησ
Βότσαρησ παρήγγυλεν καὶ νὰ ἀκολουθῆσουσ

τὴν ἀδμοῖαν ἐμπροσθοφυλακῆν των, αἴφνη-
παίτουσι εἰσ σιγμῆσ καὶ πανικόν.

Ἦ ὀλέθριε φωναὶ, ὀπισω! ὀπισω! προ-
φίρονται ἀπὸ ὄλων τὰ στόματα. Τεισ πρώτοσ
τὸ ἐξερῶνησε, παια αἰτία ἐκλόνησε τὴν καρ-
διάσ των; ἀδμοῖαν. Συνοδοῦντο καὶ ἐπέστρε-
φον εἰσ τὴν πόλιν καθ' ἡν σιγμῆν αἱ Μου-
σουλματικαὶ φολαὶ εἰσ ἀνακλύκωσιν ἐσδοῆν
ἀπὸ τοῦ ἄλου ἄκρου αὐτῆσ, ἡ μετ' αὐτῶν
εἰσῆρχοντο.

Ἦσ φαντασθῆ ὁ ἀνθρώποσ τὸ βάρβαρο
τούτο γένοσ, τὰ διωπῶντα πρὸ δέκα καὶ τριῶν
μηνῶν τὸ αἶμα τοῦ Μεσολογγίου Ἐκδοτῆ
ὀδοσ παρίστατε ἐν μακλειὸν ἐκδοτῆ οἰκία ἔ-
να φρικτὸν βωμόν. Οἱ νικηταὶ μὲ κτηνώδη,
μ' αἰμοχαρῆ λύσσα ἐκαστον καὶ κατέκτανον
ἀνεῦ διακρίσεωσ, γένοσ, ἡλικίασ, ἡ κρᾶσεωσ
ὄντωσ ἡδύναστο, καὶ ἐκρημνίζον ὅ,τι ἤθελε
χρησιμύσαι δι' ὕποχωρησιων τῶν Ἑλλήνων
πρὸσ τοῦ; ὁποῖουσ δὲν ἔμενετ ἄλλη καταφροῆ
εἰμῆ ὁ ἐνδοξόσ θάνατοσ ἡ ἡ ἀίμοσ δουλεία.
Οἱ φέροντεσ καὶ οἱ ἀσθενεῖσ εἶχον ἀκόμη σα-
νίμασ πολεμικῶσ αἵματοσ εἰσ τὰσ φλέβασ των,
τρεῖσ ὤρμησα οἱ Μουσουλμᾶνοὶ ἐναντίον των
καὶ τεισ διὰ τῶν λίθων, ροσῆλων καὶ οὔτινοσ
ἄλλου ὀπλοσ εἶχον τοῦ; ἀπέκρουσαν. Ἐλεπε-
τισ μητέρα εἰπτοῦσα εἰσ φρεῖρα τὸ νῆπιόν τῆσ
καὶ εἶτα εἰπτομένη καὶ αὐτῆ διὰ νὰ μὴ ἀκο-
λουθῆσ τὸν ἀσελγῆ Μουσουλμᾶνον ὅτισ
προσπαθεῖ νὰ τὴν ὑποδοσλοσῃ ἀνυπόδοτῃ
κόρη μὲ μαρμάρια στήθη καὶ γυνῶν βρα-
χίονα ὑπεραρσιζομένη ἡρώικῶσ τὸν ἐκπνεόν-
τα ἀδελφὸν ὄμοσ. Εἰσ τὰσ ὀδοσ ἐκείνασ τὰσ
μελαίνασ, ἀπὸ τοῦσ ἐξώστωσ τῶν ἰσκιῶν, εἰσ
τὸν κοινοστὸν χαμαὶ ἐκωλίετο, Ἑλλῆν καὶ
Ἀραβ, Ἑλλῆν καὶ Τουρκομᾶνοσ, Ἑλλῆν
καὶ Ἀλβανόσ, σφικτοσνηγγαλισμένοι, καὶ
προσπαθοῦντεσ τεισ νὰ φάγῃ τὸν ἄλλον, τεισ
πρώτοσ νὰ βεθίσῃ τὴν μάχαράσ του εἰσ τὸ
στήθοσ τοῦ ἄλλου. Πόσαι τῶν δυστυχῶν γυ-
ναικῶν δὲν ἐρρίφθησαν εἰσ τὴν θάλασσα καὶ
εἶρον τὴν εἰρεῆνην. Πόσαι δὲν ἐρρήφθησαν
ἐν τῶ μέσῳ τῶν φλογῶν τῶν καιομέ-ων οἱ-
κισῶν, καὶ ἐκουσίασ ἔμεινον ὀλοκαυτώματα,
καὶ πόσαι κατὰ τὴν σιγμῆν τῆσ ἀιμίας δὲν
ἐπνίξαν ὡσ δράκαινα εἰσ τὰσ ἀγκάλασ των
τὸν τῶρανον.

Ἦ σιαύτη ὁ τῆρεξ ἡ καταστροφῆ τῶν Ἑ-
πισθοχωρησάντων.

III

Τῶρα ἐπανερχόμεθα εἰσ τὸν Χρῆστον Καψά-
λην. Ὁ Χρῆστωσ Καψάλοσ εὐρισκόμενοσ εἰσ
τὴν πυριταποθήκησ εἰσ ἡν εἶχε ὀδηγήσει τὰ
τόσα ἀνθρώπινα ὄντα τὰ ἀναίτροντα μετ' ἡ
νηπομονησιασ τὴν σιγμῆν τῆσ καταστροφῆσ,
εἶχε τὸ οὐσ προσηλομένοσ εἰσ κἀθε ἐξωτερι-
κὸν κρότον. αἴφνησ ἠκούσθη ἡ ἐκρηξίσ ἐνὸσ
πλησιοχώρου ἀνεμουῦλου, ἐντὸσ ἐοῦ ὁποῖου
εἶχον κλιωθῆ δέκα ἄνδρεσ. Οὔτοσ ὄφου ἀ-
κράθησαν τὸν πόλεμον μὲ τοῦ; Ἀλβανόσ μί-
αν ὄραν, τέλος ἐξεπυροδότησαν μετ' αὐτῶν;
ἔρχοντα! ἔρχοντα! ἡκούσθη μετ' ὀλίγον
φωτῆ ἀνδρὸσ ἐξ ἐνὸσ τῶν παραθύρων τῆσ με-
γάλησ ταύτησ οἰκίασ σκοπεύοντο.
Ἦλθεν ἡ ὄραμασ παιδιᾶμοῦ! ἡ αἰλή ζωῆ
εἶνε πολὺ καλλίτερο ταύτησ εἰπεσ προεστὸσ
ἐγχερόμενοσ καὶ πλεον αἴσιν τὸ παραθύρον.

Ἦλθον προσέθεσε μετ' ὀλίγον ἄς τοὺς ἀπὸ
σωμην ἐπὶ τὰ πληθυνθῶν, γονατίσατε καὶ δε-
ηθήτε ἕκαστος μυστικῶς. Ὁ Καπιτῆς κατὰ
τὰς κρίσεις ἐκείνας σιγῆς δέχετο. Ἄπ-
ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν οἰκίαν ἐπαρῶν τοὺς
πάντας. Οἱ Τούρκοι ἐνόμιζον ὅτι ἐκεῖ ἦσαν οἱ
θησαυροὶ τῆς πόλεως, ὅπου δὲ ἤκουον πυ-
ροβολισμοὺ ἀλλὰ μόνον τὰς φωνὰς τῶν γυ-
ναικῶν, τόσον ἢ ἴδια ἐπιβιβαστοὺ καὶ παν-
ταχόθεν ἐπέπαινον σιγῆδος ἐπὶ ταύτης. οἱ
μὲν ἐξήτουν τὰ εἰσελθόντων ἀπὸ τὰ παρῶν-
ρο, οἱ δὲ τὰ βιάζον τὴν θύραν, καὶ ἄλλοι
ἀναβάντες ἐπὶ τῆς ἀτέρας προσεπάθον τὰ
χαλαρώσων ταύτην καὶ εἰσπηδήσων ἐντὸς
αἱ θύραι ἤδη ἐθραύθησαν καὶ ὁ σιδηρὸς
τοῦ Μουσουλμάνου ἠκούετο κινυλίζων εἰς
τὸν πρόεδρον. οἱ ὁ Χρηστος Καπῆς στα-
θεὶς εἶπε «Μη ἤσθητι ἡμῶν, κύριε ἐν τῇ
Βασιλείᾳ σου. Εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀδελφια-
». Ἦγγισε τὴν δάδα καὶ ἡ ἐκρηξίς ἦτο φρι-
κώδης, ὡς ἐκείνην ἦεις ἐκατεπόνησεν τὴν
Πομοιῆν καὶ τὸ Ἡράκλειον. Τὸ ἔδαφος
ἐσχίσθη εἰς χάσματα, καὶ θάλασσα εἰσῆλθον
πανταχόθεν. Ἐπιγίγοντο δὲ, ὅσοι σφραῖδοι
ἔδμενοι εἰς τὸν Οὐρανόν, μετέπιπτον εἰς τὴν
γῆν ἡμίκανστοι.

Διατίλοι Τούρκοι εὗρεν τὸν θάνατον πρὸς
τοῦ Καρῶν καὶ ἄλλοι πεντακόσιοι εἰς τὰς
πλησιοῦρας οἰκίας, δὲν ἀριθμοῦμεν τοὺς
Ἕλληνας, μόνον 1200 ἐκ τῶν 6000 ἐπέ-
ζησαν, ἡρωτηριασμένοι διὰ τὰ ἴδου τὴν
δοσιέαν.

VI

Οἱ Μεσολογγῖται τῆς πρώτης γραμ-
μῆς, πηρόσαντες μετα συμπλοκῆς φο-
νικωτάτης καὶ ὠτων Μαστιῶν, εὐρέθη-
σαν ἐν μέσῳ τοῦ Μουσουλμανικοῦ
στρατοπέδου. Ἐμπρός! Ἐμπρός! ἠ-
κούσθησαν εἰς μίαν βοῆν ὄλων αἱ φων-
αὶ ὁ Τουρκικὸς στρατὸς προσεπαθεῖ
τὰ τοὺς περικυκλώσῃ! Ἐν τῷ σκότει
τῆς νυκτὸς ἤρξατο μάχη σιωπηλῇ ἐξ
ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. μόνον οἱ ἦχοι
τῶν ὀπλῶν ἠκούοντο, καὶ οἱ μὲν Ἕλ-
ληνες ἐμάχοντο μὲν ἀπελπισίας, ὅπως
διασχίσαντες τὸν ἐχθρὸν διεξέλθουν
ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους. οἱ δὲ πολέμιοι
εἰς τὴν τοιαύτην ἀποφασίαν τῶν ἔμβρον
τοῖς μόλις ἐτόλιμον τὰ τοὺς ἀντιστα-
θῶν. Ὁ Βαρῶνος Διάδοχος καὶ ὁ
λοχαγὸς Φόσερ Φιλέλληνας Γερμανοὶ
εἰς τὴν θεῶν μιᾶς ἐνωμοτίας Ἀράβων
οἵτινες μετ' προετοιμασμένην λόγην ἐφύ-
λαττον τὴν ἐξόδον τοῦ τελευταίου δρυ-
ρώματος τῶν, ὁμοῦν μετ' ἀπιστεύτου
βίως κατ' αὐτῶν μετ' τὴν σπάθην καὶ
ἀνοίγουν μὲν τὴν ὁδόν, ἀλλὰ πλπτουν
καὶ οἱ δύο νεκροὶ. Οἱ Ἕλληνες εἶχον
σταθμεύσῃ μικρὸν τι πέραν τοῦ Τουρ-
κικοῦ στρατοπέδου, τὶ ἐπαθον οἱ ἄλλοι
ποῦ εἶναι οἱ Ἄγγλοι ἠρώτησεν ὁ Ἄθα-
νάσιος Ραζῆς ἀρχηγὸς τῶν ὀπλισμέ-
νων πολιτῶν; Δὲν θὰ ἐξῆλθον τοῦ Με-
σολογγίου... ἀκούεις τοὺς συνεχεῖς πυ-
ροβολισμοὺς ἐκεῖ καὶ τὰς ἐκρηξίς; οἱ
Τούρκοι θὰ τοὺς διέκοψαν τὴν πορεί-
αν εἶπε ὁ Δόκτωρ Μείερ συντάκτης
τῶν Ἑλληνικῶν Χρονικῶν.

Σιωπῆ... ἠκούσθη τότε, κρότας τρο-
μερὸς ὁ οὐρανὸς ἔλαμψε, καὶ τὸ ἀνι-
κρῦ τῶν στρατοπέδων ἐφατίσθη ὅλο,
ἦτο ἡ ἐκπύρσις τῶν δάδων τοῦ Κα-

πάλῃ. Τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων τούτων
ἤθελε παγώσῃ ἐὰν ὑπὸ τὴν μεγάλην
λάμπριν δὲν ἐβλέπον εἰς τὴν πεδιάδα
τοὺς ἱππεῖς, καὶ Μουσουλμάνους τοῦ
Ρεσίτ καὶ Ἰβραῆμ ξιφηρεῖς περιμένον-
τος αὐτοὺς: Ἄι οἱ Τούρκοι θάνατος ἢ
ἐλευθερία! ἔκραζον ἅπαντες ὡς ἐκ συμ-
φώνου. Πόλεμος! Πόλεμος! πόλεμος!
Ἐμπρός! Ἐμπρός! Θάνατος εἰς τοὺς
βαρβάρους, ἀδελφια! Οἱ Ἕλληνες ἐ-
ξεκένωσαν τὰ πυροβόλα τῶν κατὰ
τῶν ἱππέων καὶ ὤρμησαν πρὸς τὴν ὑ-
πωρείαν τοῦ Ἀρακύνθου, ὁ θάνατος
ἐθέρριξεν ἀρκετοὺς τῶν Μαμαλούκων
καὶ μέχρις οὗ αἱ ὕλαι τῶν ἐπανεύθρον
τὴν γῆν, οἱ Ἕλληνες προσεχώρησαν.
ἤρξατο τέλος τὴν προσβολὴν τὸ ἱπ-
πικὸν κατὰ τῆς ὀπισθοφυλακῆς ὅπου
εὐρίσκοντο οἱ ἀσθενεῖς καὶ πληρωμέ-
νοι. καθ' ὧν καὶ ὁ στρατηγὸς Ζουρνά-
ρης, ἡ μάχη ἦτο σύντομος ἀλλὰ κρι-
σματώδης. Ὁ Στουρνάσης ἐφρονεῦθη
οἱ δὲ ἱππεῖς ὑπεχώρησαν, εἶτε διότι
ἐβιάσθησαν ὡς καὶ τοῦ πυρὸς τῶν χει-
στιατῶν, εἶτε διότι διέκρινον εἰς τὸ ἄλ-
λο μέρος τῆς πεδιάδος 150 Ἕλληνας
οἵτινες προβάντες ἀπὸ τὴν νῆσον Κλεί-
σοβαν ἤρχοντο τὰ συνενωθῶν μετὰ
τῶν λοιπῶν εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ
Ἁγίου Συμεῶνος. Ἦσαν τὴν τρεῖς
ἡμέρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον διὲ οἱ Με-
σολογγῖται ἐφθασαν καὶ τὸν Ἅγιον
Συμεῶνα ὅπου σχεδὸν ἐθεωροῦντο
ἐκτὸς κινδύνου. Μεταξὺ τῶν πεσόν-
των ἐθρηνατο καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ρογῶν
ὅστις κείμενος κατὰ γῆς πληγωμένος
παράκαλει ἕνα στρατιώτην τὰ τὸν φο-
νέσῃ διὰ τὰ μὴ πέσῃ ζῶν εἰς τὰς χεί-
ρας τῶν βαρβάρων, ὁ Ἄθαν. Ραζῆς,
ὁ Κοκίνης, οἱ φιλέλληνας Δίτραρ, Δε-
λονῆ Ρούτζωφ, Σάλτζεμπερ, Κλίμπ,
Σκίμπαν, ὁ Παπαδιαμαντόπουλος καὶ
οἱ ἀδελφοὶ Τρικούλη, ἦσαν ὅλοι ἀπο-
καρμῆμοι ἀπὸ τὸν κόπον. Τὸ Μεσο-
λόγγιον εἶχε πέσῃ πλέον.

VII

Ἄμ καλὰ μᾶς τὴν ἐφκίασε ὁ Καραϊ-
σκάκης ποῦναι τοῖς οἱ ἀπόξου; ἐκρα-
ζαν διάφοροι στρατιῶται. Ὅταν ὁμοῦ
ἐξεκουράσθησαν ὀλίγον, ἤρχισαν πάλ-
ιν τὴν πορείαν. Ὁ Καραϊσκάκης! ὁ
Καραϊσκάκης! ἠκούσθησαν τινὲς φων-
αὶ ἅμα ἤρχισαν ἠ ἀναβαίνουν τὸν Ἀ-
ράκυνθον. Ναὶ ὁ Καραϊσκάκης, ἀλλὰ
τὴν χαρὰν τῶν διέκοψαν θανατηφόροι
πυροβολισμοὶ. Ἦσαν οἱ Τουρκαλβα-
νοὶ. Ἡ συμπλοκὴ ὑπῆρξε ἡ σκληρο-
τέρα πασῶν, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀλβανῶν
τούτων Μουστάμπης ἴσως ἤθελε φέ-
ρει ὡς συμπλήρωμα τὴν αλφινίδιον ἐ-
πίθεσιν του ἂν κατ' εὐτυχίαν οἱ Ἕλ-
ληνες τοῦ Ἀρακύνθου, 300 μόνον
ὑπὸ τὸν Εὐάγγελον Κοιτογιάννην δὲν
ἐπιπτον ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν; Νομί-
σαντες οἱ Ἀλβανοὶ οἱ κατέβη κατ' αὐ-
τῶν δλόκληρος ὁ στρατὸς τῆς Αἰτωλίας

“ ΑΚΡΟΘΙΝΙΑ,

Διαχειριστής :
ΠΕΛΙΑΣ ΣΑΓΡΗΣ
Ἰδιοκτῆται :
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΕΛΙΔΩΝΗΣ
ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΗΤΣΩΝΙΑΣ

Συνδρομητὶ προπληρωτέα:
Ἐσωτερικοῦ ἑτησίου Δολ. 25 ἔξαι. 1
Ἐξωτερικοῦ > φράγ. 25 > 1
Ἀμφοτέρω > Δολάρ. 2 >

Πέμπτη 19 Ἀπριλίου 1924

ἐτραπήσαν εἰς ἀτακτον φυγὴν, ἀλλὰ
τεθέντες μεταξὺ δύο πυρῶν ἔσχον με-
γάλας ἀπωλείας κατὰ τὴν συμπλοκὴν
ταύτην κατεκόπη ὑπὸ ἱππέως εἰς τοὺς
πρόποδας ἐνὸς λόφου ὁ δυστυχὴς Μέ-
τερ. ἤρξατο πλέον τὰ φωτιζῆ, οἱ κε-
κρυμένοι ἐντὸς θάμνων ἠγείροντο καὶ
ἀνέβαινον τὸ ὄρος, διότι οἱ ἱππεῖς καὶ
ἐγνηλάται τοὺς ἐξήκουον. ἦτο ἡδὴ ἡμέ-
ρα, καὶ οἱ Μεσολογγῖται ἠδύνατο τὰ
διακρίνουν ἀριστὰ τὸ ὑποκάτωθεν τῶν
Μεσολογγίων. Οἱ τάφοι τοῦ Μάρκου
Βότσαρη, Νορμάνου Κυριακούλη καὶ
λοιπῶν ἠρώων ἐτυμβωρυχῆθησαν ἀπὸ
τῶν ἀγρίων Οὐγγῶν τοῦ 1826. Ἀπὸ
τὸ ὕψος τοῦ Ἀρακύνθου τὰ λείψανα
τῆς ἀθανάτου ταύτης, φάλλαγγος ἔε-
ώθουν τοὺς Τούρκους οἵτινες θριαμ-
βευτικῶς εἰσῆρχοντο πανταχόθεν εἰς
Μεσολόγγιον. Ἄν ὁ Καραϊσκάκης δὲν
ἠσθῆναι πρὸ ἡμερῶν ἤθελε ἐπιπέσει
κατὰ τοῦ Ἰβραῆμ, εἶπεν ὁ Εὐάγγε-
λος Κοιτογιάννης μετ' ὀλίγον ἠγέρθη-
σαν καὶ ἐπανάλαβον τὴν ὀδοποιρίαν
τῶν, ἔφερον παμπόλους πληγωμένους
καὶ ἀσθενεῖς μετ' ἑαυτῶν, ἀπὸ χειμάρ-
ρου εἰς χειμάρρον, καὶ φάραγγος εἰς
φάραγκα, ἔρποντες ἐφθασαν σὺ χωρί-
ον Δερβενίτσεναν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἦτο
ἐρημον, τότε κατευθύνθησαν εἰς Ἀμ-
φισσαν. Κατὰ ναύτην τὴν κομισαστικὴν
ὀδοποιρίαν 600 ἀκόμη ἀπίθανον, ἐ-
κεῖ συνήντησαν καὶ τὸν στρατηγὸν Κώ-
στα Βότσαρη. Ἐκ τῶν 3000 οὐνεκ
ἐσχημάτιζαν τὴν φάλαγγα 1300 μόν-
ον ἐσώθησαν ἦτο τότε ἡ 16η Ἀπρι-
λίου καὶ τὴν 4ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ
ἔτους ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας καὶ
ὁ δούξ Οὐδελγκιτῶν συνυπέγραψαν εἰς
Πετρούπολιν τὴν Ἀνεξαρχηταίαν τῆς
Ἑλλάδος:

« Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Ἡρωϊδοῦς
τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιπέσεως»